

Türk Turizm Araştırmaları Dergisi

2020, 4(1): 202-219.

DOI: [10.26677/TR1010.2020.308](https://doi.org/10.26677/TR1010.2020.308)

ISSN: 2587-0890 Dergi web sayfası: <https://www.tutad.org>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Safranbolu'da Sürdürülebilir Turizm Gelişmesine Yönelik Yerel Halkın Tutumları

Doç. Dr. Cenk Murat KOÇOĞLU, Karabük Üniversitesi, Safranbolu Turizm Fakültesi, Karabük,

e-posta: cenk-murat@hotmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9888-6051>

Ömer SARAÇ, Doktora Öğrencisi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Turizm Fakültesi,

Sakarya, e-posta: o.sarach@hotmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4338-7394>

Prof. Dr. Orhan BATMAN, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Turizm Fakültesi, e-posta:

obatman@subu.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7186-7064>

Öz

Bu araştırmanın temel amacı, Safranbolu'da yaşayan yerel halkın sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik tutumlarını ortaya koymaktır. Bir diğer amacı ise, sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik boyutlar arasındaki ilişkilerin tespit edilmesidir. Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Verileri elde edebilmek için anket tekniğinden yararlanılmış ve 390 adet anket toplanmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde analizleri, faktör, karşılaştırmalı analizler, korelasyon ve tanımlayıcı istatistik tekniklerden yararlanılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda ortaya altı boyut çıkmıştır. Bunlar; çevresel sürdürülebilirlik, sürdürülebilir planlama, ziyaretçi memnuniyeti, ekonomik fayda, yerel halka fayda ve sosyal maliyetlerdir. Bu boyutlardan sadece sosyal maliyet algısı düşük çıkmıştır. Boyutlar arasında yapılan karşılaştırmalı analizlerde ise çevresel sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir planlama haricindeki boyutların turizmden gelir sağlama durumlarına göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Boyutlar arasındaki regresyon analizine göre; sosyal maliyet dışındaki boyutlar kendi aralarında anlamlı ve pozitif ilişki içerisindedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Turizm, Yerel Halk, Turizm Gelişimi, Safranbolu.

Makale Gönderme Tarihi: 29.08.2019

Makale Kabul Tarihi: 03.01.2020

Önerilen Atf:

Koçoğlu, C. M., Saraç, Ö. ve Batman, O. (2020). Safranbolu'da Sürdürülebilir Turizm Gelişmesine Yönelik Yerel Halkın Tutumları, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1): 202-219.

© 2020 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

RESEARCH PAPER

Local Public Attitudes for the Development of Sustainable Tourism in Safranbolu

Associate Prof. Dr. Cenk Murat KOÇOĞLU, Karabük University, Safranbolu Faculty of Tourism, Karabük, e-mail: cenk-murat@hotmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9888-6051>

Ömer SARAÇ, PhD. Student, Sakarya University of Applied Sciences, Faculty of Tourism, Sakarya, e-mail: o.sarach@hotmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4338-7394>

Prof. Dr. Orhan BATMAN, Sakarya University of Applied Sciences, Faculty of Tourism, e-mail: obatman@subu.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7186-7064>

Abstract

The main purpose of this research is to reveal the attitudes of local people living in Safranbolu towards sustainable tourism development. Another aim is to determine the relationships between the dimensions of sustainable tourism development. Quantitative research method was used in the research. In order to obtain the data, the survey technique was used and 390 questionnaires were collected. Frequency, percentage analysis, factor, comparative analysis, correlation and descriptive statistical techniques were used for data analysis. Factor analysis revealed six dimensions. These; environmental sustainability, sustainable planning, visitor satisfaction, economic benefit, benefit to local people and social costs. Of these dimensions, only the perception of social cost was low. In the comparative analyzes conducted between the dimensions, it was concluded that the dimensions other than environmental sustainability and sustainable planning differed according to their income from tourism. According to the regression analysis between the dimensions; dimensions other than social cost have a significant and positive relationship among themselves.

Keywords: Sustainable Tourism, Local People, Tourism Development, Safranbolu.

Received: 29.08.2019

Accepted: 03.01.2020

Suggested Citation:

Koçoğlu, C. M., Saraç, Ö. and Batman, O. (2020). Local Public Attitudes for the Development of Sustainable Tourism in Safranbolu, *Journal of Turkish Tourism Research*, 4(1): 202-219.

© 2020 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

GİRİŞ

Turizm endüstrisinde 1950'li yıllardan sonra özellikle gelişmiş batılı devletlerde büyük gelişmeler yaşanmıştır. Türkiye bu gelişmelerin uzun yıllar gerisinde kalmıştır. Buna karşın 1980'li yıllara gelindiğinde "Turizm Teşvik Kanunu" ile turizmin ekonomik boyutu ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda yabancı sermayenin ülkeye girmesi ve kitlesel turizmde yaşanan büyük gelişmeler ülkenin fiziksel ve sosyo-kültürel yapısında birtakım sorunların yaşanmasına neden olarak turizm destinasyonlarının sürdürülebilirliğine zarar vermiştir.

Turizmde sürdürülebilirliğin amacı, turizm çekiciliğini sağlayan doğal, tarihi, sosyo-kültürel değerlerin korunması, geliştirilmesi ve turizm ürünlerinin kalitesinin artırılmasıdır (Saraç ve Tanrısever, 2018). Bununla birlikte sürdürülebilir bir turizm gelişimi için yerel halkın katılımı ve desteği oldukça önemlidir. Çünkü bir destinasyonun turizm sürdürülebilirliğini sağlamak çevreye verilecek zararın en alt seviyede tutulmasıyla başlamakta, yerel halkın refah seviyesinin gözetilerek karar sürecine dâhil edilmesiyle devam etmektedir (Kahraman ve Türkay, 2014: 50; Tanrısever vd., 2016).

Türkiye'de sürdürülebilir turizm faaliyetlerinin ve gelişiminin yoğun bir şekilde yaşandığı destinasyonlardan biri de Safranbolu'dur. Türkiye'de kent kimliğini koruyan ve ilk kentsel kent olma özelliğini taşıyan Safranbolu, sahip olduğu geleneksel şehir dokusu, ahşap yapılar ve anıtsal yapıları miras kent ölçeğinde korumadaki başarısıyla, sürdürülebilirliğini sağlamak açısından büyük bir başarı elde etmiş ve 1994 yılında UNESCO tarafından Dünya Miras Listesine alınmıştır (UNESCO WHC, 1995; Günay, 2010: 130).

Sürdürülebilir turizmin gerçekleştirilebilmesinde yerel halkın tutumları da büyük bir öneme sahiptir. Çünkü yerel halkın tutumlarının gözetilmediği bir turizm gelişimi uzun vadede başarı sağlayamamaktadır. Bu doğrultuda başarılı bir turizm gelişiminin inşa edilmek istenmesi durumunda yerel halkın turizme yönelik tutumlarının sürekli olarak incelenmesi, planlanması ve yönetilmesi gereklilik arz etmektedir. (Brunt ve Courtney, 1999; Dal ve Baysan, 2007; Arslan Ayazlar, 2016: 245-246).

Safranbolu sahip olduğu tarihi, doğal ve kültürel değerleriyle sürdürülebilir turizmin en iyi şekilde temsil edildiği destinasyonlardan birisidir. Turizm faaliyetlerinin devamlılığına ilişkin, sürdürülebilir turizmin önemi göz önünde bulundurulduğunda, Safranbolu yerel halkının sürdürülebilir turizme yönelik tutumlarının neler olduğunun araştırılması önem teşkil etmektedir.

Bu araştırmanın temel amacı, Safranbolu'da sürdürülebilir turizm gelişiminde yerel halkın tutumlarını ortaya koymaktır. Ayrıca bu çalışmada sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik boyutlar arasındaki ilişkilerin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmadan elde edilecek sonuçların sürdürülebilir turizmin gelişmesine katkı sağlayacak tüm paydaşları ilgilendireceği ve gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetlere rehberlik edeceği düşünülmektedir. Ayrıca Safranbolu yerel halkının, başarılı ve sürdürülebilir bir turizm gelişimini desteklemesi, bu destinasyonun geleceğe dönük bir planlama içerisinde çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik ve müşteri odaklı faaliyetler sergilemesi açısından önem taşımaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Sürdürülebilir turizm, bir destinasyondaki turizm ürünlerinin gelecek nesillerin de istifade etmelerine olanak sağlayacak şekilde tüketilmesidir (Swarbrooke, 1999: 13). Bu turizm, sürekliliği olan bir sistemin varlığının kesintisiz olarak devam etmesini sağlamakta (Çakılcıoğlu, 2013: 28), aşırı kullanımın önüne geçmekte ve taşıma kapasitesine karşı hassasiyet göstermektedir.

Sürdürülebilir turizm, çevreye ve doğaya zarar vermeden, turizmin sosyal, ekonomik ve kültürel faydalarının sürdürülebilir bir anlayışla sergilenmesine katkı sağlamakta ve turizmin olumlu etkilerini ön plana çıkarmaktadır (Koçoğlu ve Acar, 2017: 87).

Türkiye’de 1982 yılında yürürlüğe giren “Turizm Teşvik Kanunu” ile kitlesel turizmde yaşanan gelişmeler sonucunda büyük ekonomik kazançlar elde edilmiştir. Ancak aşırı kullanım ve taşıma kapasitesinin aşılması sonucu çevresel ve sosyo-kültürel yapıda sorunlar yaşanmıştır. Yaşanan sorunların giderilmesine yönelik yapılan çalışmalar her ne kadar başarılı gözükse de özellikle kıyı turizm destinasyonlarındaki altyapı ve üstyapı, yüksek sezonlarda gerçekleşen kitle turizm ihtiyacını karşılayamamaktadır. Bu durum uzun vadede doğal kaynakların tükenmesine ve turizm çekiciliğinin kaybolmasına neden olarak destinasyonların sürdürülebilirliğine zarar vermektedir (Türkyay ve Saraç, 2018: 210-211).

Özellikle Ege ve Akdeniz kıyı bölgelerinin taşıma kapasitesini aşarak; betonlaşması, tarım arazilerinin kaybedilmesine ve çarpık kentleşmeye neden olmuştur. Bu durum tarih, kültür ve sosyal yapıda olumsuz etkiler meydana getirmiştir (Şen, 2010: 1). Böylece özgünlüğünü kaybetmiş, doğal ve kültürel kaynakları tükenmiş, birbirinin benzeri turizm yapı ve destinasyonları ortaya çıkmıştır. Bu olguya koşut olarak, ülkenin turizm gelişimine müsait diğer destinasyonları için sürdürülebilir turizm gelişiminin nasıl sağlanacağıyla alakalı çalışmaların yapılması zorunlu bir hal almıştır (Biçici, 2013: 20-21).

Sürdürülebilir turizm gelişimi, doğal, tarihi, kültürel, sosyal, estetik değerlerin korunup geliştirilmesi ve çekiciliklerinin devam etmesi için sarf edilen tüm çabalardır (Kurnaz ve Arman, 2018: 163; Saraç ve Tanrıseven, 2018). Bu yönüyle Safranbolu, sürdürülebilir turizm gelişiminin sağlanacağı önemli destinasyonlardan biridir. Sahip olduğu doğal çevresi, tarihi ve kültürel zenginliği ile korunmakta olan Safranbolu, bünyesinde barındırdığı çeşmeler, hanlar, hamamlar, konaklar ve camilerle rakiplerine göre önemli karşılaştırmalı üstünlüklere sahiptir (Gürbüz, 2002: 50). Buna karşın Safranbolu, daha çok tarihi konaklarıyla ön plana çıkmaktadır. Safranbolu’ya gelen turistlerin konaklamak için yeniden işlevlendirilmiş tarihi konakları tercih etmeleri, başta tarihi konaklar olmak üzere bölgenin doğal ve kültürel kaynaklarının korunmasına ve geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır (Tanrıseven vd., 2016: 1071; Kara, 2017: 43).

Tarihi konaklarda olduğu gibi tüm doğal ve kültürel alanların sürdürülebilir turizm gelişiminde ekonomik boyut kadar çevresel ve sosyo-kültürel boyutlara da gereken ehemmiyetin verilmesi gerekmektedir. Zira turizmde yaşanan gelişmelerin sağladığı ekonomik getiri sonucu yerel halk ilk etapta turistlere karşı olumlu tavır sergilerken, sürdürülebilirlik boyutunun göz ardı edilmesinin fark edilmesi üzerine bu olumlu davranış yerini olumsuzluğa bırakmaktadır (Tayfun ve Kılıçlar, 2004; Chun-Chu, 2005; Chuang, 2013: 17).

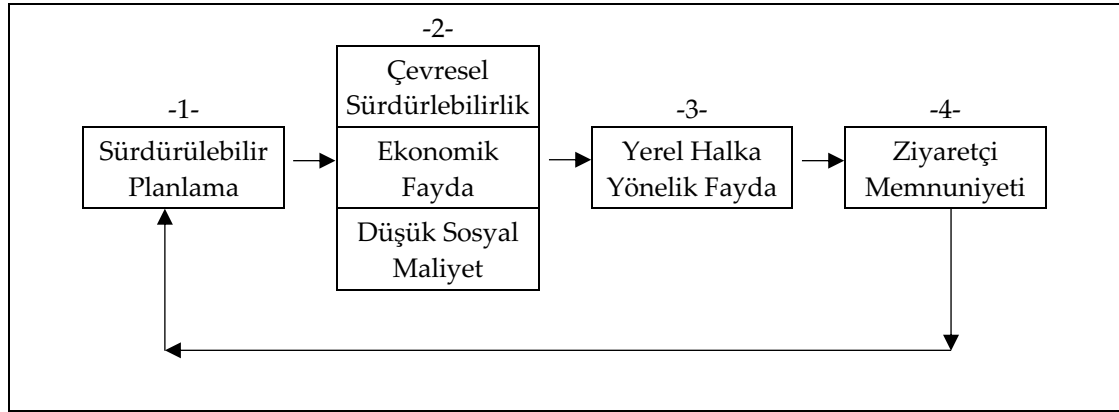
Sadece ekonomik getirisi önemslenen turizm faaliyetleri sonucunda ortaya çıkacak çevresel ve sosyo-kültürel olumsuzluklar, yerel halkın o bölgedeki turizm gelişiminin önünü kesmek ve bu gelişime zarar vermek istemesine neden olabilmektedir. Çünkü bir bölgedeki turizm faaliyetleri o bölgede yaşayan yerel halkı doğrudan etkilemektedir (Kim vd., 2013; Sarac vd., 2019). Bu nedenle yerel halkın turizm gelişim sürecine dahil edilmesi, bu konudaki fikir, görüş ve önerilerinin dinlenip önemszenmesi, kendilerini turizmin bir parçası olarak hissetmeleri açısından oldukça önemlidir (Varnacı Uzun ve Somuncu, 2011).

Turizmin yaşadıkları yere faydalı olduğunu düşünen yerel halk, turizm gelişimini desteklemekte ve turistlere olumlu davranış sergilemektedir. Aksine turizmin bölge için sorun oluşturacağını düşünen yerel halk, turizmin gelişmesine karşı çıkmaktadır (Abdollahzadeh ve Sharifzadeh, 2014). Bu bağlamda turizm konusunda yerel halkın yaklaşımının belirlenmesi bölgedeki turizmin gelişimi açısından önem arz etmektedir.

Yerel halkın yaklaşımının belirlenmesi üzerine yapılacak araştırmalar turizm planlarının yönünü belirlemesi hususunda bir pusula niteliği taşımaktadır. Bu sayede yerel halkın turizmi neden desteklediği ya da neden karşı çıktığının bilinmesi, olumsuz sosyal etkilerin minimize edilmesi için fayda sağlarken olumlu yönlerinin geliştirilmesine yönelik alternatiflerin arttırılmasında da önemli bir rol üstlenmektedir (Williams ve Lawson, 2001). Bu durum ise turizm endüstrisinde istenilen başarıya ulaşabilmek için ilgili planların daha etkin ve verimli bir şekilde yapılmasını sağlamaktadır (Avcıkurt, 2003; Gürsoy ve Rutherford, 2004: 495; Mansuroğlu, 2006: 36; Diedrich ve Garcia-Buades, 2009: 513; Gürsoy vd., 2010: 382-384; Duran, 2013: 77).

Literatürde turizmin gelişiminin başarılı ve sürdürülebilir olması için yerel halkın tutumlarının önemli olduğunu ortaya koyan birçok akademik çalışma mevcuttur (Jurowski vd., 1997; Lindberg ve Johnson, 1997; Carmichael, 2000; Sheldon ve Abenoja, 2001; Gursoy, Jurowski ve Uysal, 2002; Tosun, 2002; Jurowski ve Gursoy, 2004; Tayfun ve Kılıçlar, 2004; Kuvan ve Akan, 2005; Akova, 2006; Cengiz ve Kırkbir, 2007; Alaeddinoğlu, 2008; Wang ve Pfister, 2008; Ayaz, Artuğer ve Türkmen 2009; Gürsoy, Chi ve Dyer, 2010; Keskin ve Çontu, 2011; Sırakaya vd., 2012; Eren ve Aypek, 2012; Duran ve Özkul, 2012; Palmer, Koenig-Lewis ve Jones, 2013; Choi, 2013; Bilim ve Özer, 2013; Biçici, 2013; Türker ve Türker, 2014; Stylidis, Biran, Sit ve Svizas, 2014; Toprak, 2015; Nunkoo ve So, 2015; Lin ve Lu, 2015; Garcia, Vazquez ve Marcia, 2015; Boğan ve Srıışık, 2016; Karakaş ve Şengün, 2017; Gündüz, 2018).

Yerel halkın tutumlarının istenilen ölçüde olabilmesi; ancak sağlıklı bir sürdürülebilir turizm gelişimine koşut gerçekleşebilmektedir. Bu doğrultuda sürdürülebilir turizm gelişiminde başarılı bir planın yapılması çok önemlidir. Yapılan bu plan sonucunda destinasyonda yer alan çevresel faktörler gözönünde bulundurulmakta; sosyo-kültürel yapı korunmakta ve turizm, destinasyona ekonomik fayda sağlanarak yerel halka fayda sağlamaktadır. Bunun bir sonucu olarak yerel halk turizme etkin bir şekilde katılım gerçekleştirmekte ve ziyaretçi memnuniyeti sağlanmaktadır.

Şekil 1. Sürdürülebilir Turizm Gelişimi (Yazarlar tarafından oluşturulmuştur).

Safranbolu'da sürdürülebilir turizm gelişiminin yerel halk tutumları doğrultusunda tespit edilmesine yönelik araştırmanın hipotezleri;

H₁: Yerel halkın turizmden gelir sağlama durumuna göre Sürdürülebilir Turizm Gelişimine yönelik tutumları farklılık göstermektedir.

H₂: Yerel halka yönelik fayda sürdürülebilir turizm gelişimini oluşturan diğer tüm boyutlarla pozitif, sosyal maliyet boyutu ile negatif ilişkilidir.

H: Sosyal maliyet boyutu, Sürdürülebilir turizm gelişimini oluşturan diğer tüm boyutlarla negatif ilişkilidir.

İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Literatürde sürdürülebilir turizmin gelişmesine yönelik yerel halkın ve diğer turizm paydaşlarının tutumlarının ölçüldüğü farklı çalışmalara rastlanmaktadır. Biçici (2003), çalışmasında yerel halkın sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik tutumlarını ölçmeye çalışmıştır. Çalışmanın uygulama alanı olarak kitle turizm izlerine rastlanan Datça tercih edilmiştir. Katılımcıların algılamalarına göre araştırmada altı farklı boyut ortaya çıkmıştır. Bu boyutlardan; çevresel sürdürülebilirlik algısının oldukça yüksek olduğu ardından sırasıyla uzun dönemli planlama, ekonomik fayda, ziyaretçi memnuniyeti ve halkın katılımı algılarının yüksek olduğu bulgulanmıştır. Buna karşın sosyal maliyet algısının oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yerel halkın sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik tutumların yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Assante vd. (2012), çalışmalarında yerel halkın sürdürülebilir turizmin gelişmesine yönelik tutumlarını ölçmeye çalışmıştır. Çalışmanın uygulama alanı olarak Hawaii'deki Oahu adası tercih edilmiştir. Araştırmaya göre turizmin ekonomik faydalarının olduğu buna karşın çevresel sürdürülebilirlik bakımından önemli bir maliyet getirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Alagöz vd. (2015), çalışmalarında turizm endüstrisinin önemli paydaşlarından otel işletmeleri ve seyahat acentelerinin sürdürülebilir turizmin gelişmesine yönelik tutumlarını ölçmeye çalışmıştır. Bu doğrultuda uygulama Erzincan'daki otel işletmeleri ve seyahat acenteleri yöneticileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların algılamalarına göre araştırmada altı farklı boyut ortaya çıkmıştır. Bu boyutlar önem sırasına göre; algılanan ekonomik fayda, çevrenin sürdürülebilirliği ve ziyaretçi memnuniyeti, toplum merkezli ekonomi, topluluk katılım maksimizasyonu ve uzun dönemli planlamadan oluşmaktadır. Ayrıca katılımcıların sürdürülebilir turizme yönelik olumlu bir tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Avcıkurt ve GÜDÜ Demirebulat (2016), çalışmalarında turist rehberlerinin sürdürülebilir turizmin gelişmesine yönelik tutumlarını ölçmeye çalışmıştır. Çalışmanın uygulama alanı olarak Trabzon Bölgesel Turist Rehberleri Odası seçilmiştir. Katılımcıların algılarına göre araştırmada yedi farklı boyut ortaya çıkmıştır. Bu boyutlardan; çevresel sürdürülebilirlik algısının oldukça yüksek olduğu, ardından sırasıyla uzun dönem planlama, ekonomik yararlar ve ziyaretçi memnuniyeti sağlama algılarının yüksek olduğu bulgulanmıştır. Buna karşın toplum katılımını maksimize etme, algılanan sosyal maliyet ve toplum merkezli ekonomi algılarının orta düzeyde seyrettiği tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların sürdürülebilir turizmin gelişmesine yönelik olumlu bakış açılarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dağlı (2018), çalışmasında yerel halkın sürdürülebilir turizmin gelişmesine yönelik tutumlarını ölçmeye çalışmıştır. Çalışmanın uygulama alanı olarak Düzce ilinde yer alan Akçakoca tercih edilmiştir. Katılımcıların algılamalarına göre araştırmada altı farklı boyut ortaya çıkmıştır. Bu boyutlar önem sırasına göre çevresel sürdürülebilirlik, planlama, halkın turizme katılımı, ekonomik fayda, algılanan maliyet ve ziyaretçi memnuniyetinden oluşmaktadır. Ayrıca yerel halkın sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik tutumların yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada, sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik Safranbolu'daki yerel halkın tutumları ölçülmüştür. Araştırmaya göre altı farklı boyuta ulaşılmıştır. Bunlar; çevresel sürdürülebilirlik, sürdürülebilir planlama, ziyaretçi memnuniyeti, ekonomik fayda, yerel halka fayda ve sosyal maliyetlerdir. Bu boyutlar arasında sadece sosyal maliyet algısının düşük olduğu sonucuna

ulaşmıştır. Bu durum Safranbolu’da sağlıklı bir sürdürülebilir turizm gelişimi olduğunu ortaya koymaktadır.

Çünkü turizm endüstrisindeki ekonomik faydanın ön plana çıkarılması ve bölge yerel halkının turizmden katılım/fayda sağlamaması çevresel sorunların yaşanmasına ve sosyal maliyetin artmasına neden olabilmektedir. Bunun önüne geçilebilmesi ancak sürdürülebilir bir planlamanın yapılmasıyla mümkün olmaktadır.

İlgili araştırmalara bakıldığında Biçici’nin (2003), çalışmasında Datça’nın sürdürülebilir turizm gelişimine ait boyutlar arasında sadece sosyal maliyet algısı düşük çıkmıştır. Bu durum ile bir kitle turizm destinasyonu olan Datça yerel halkının turizm faaliyetlerinden rahatsız olmadığı ve burada sağlıklı bir sürdürülebilir planlamanın olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir.

Diğer yandan Assante vd. (2012), çalışmalarında Hawaii’deki Oahu adasındaki yerel halkın turizmin ekonomik fayda algılarının yüksek olmasına karşın çevresel sürdürülebilirlik algıları düşük çıkmıştır. Bu durum ile Oahu adasında turizmin sadece ekonomik menfaatlerinin ön planda tutulduğu ve çevresel sorunların ileride buradaki sürdürülebilir turizm gelişimine engel teşkil edeceği sonucuna ulaşılmaktadır.

YÖNTEM

Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış ve temel betimleyici analizler ile açıklayıcı faktör analizi, çarpıklık basıklık testi, t testi ve pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Veri toplama yöntemi olarak anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anketin oluşturulmasında Choi ve Sırakaya’nın (2005) çalışmasından faydalanılmıştır. Ankette 5’li Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Anketin uygulanma tarihi 2018’in Nisan ve Mayıs ayları içerisinde Safranbolu’nun önemli yerleşim alanlarında gerçekleşmiş ve yüz yüze şeklinde katılımcılara uygulanmıştır. Araştırmanın ana kütlesini Safranbolu’da yaşayan yerel halk oluşturmuştur. Araştırmanın Safranbolu’da yapılmasının nedeni, Safranbolu’nun sürdürülebilir turizm gelişimi için önemli bir destinasyon olması ve UNESCO tarafından koruma altına alınmış olmasıdır. Tüm ana kütleye ulaşmak mümkün olmadığından örnekleme yoluna gidilmiş ve örnekleme yöntemi olarak kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde Sekaran’ın (1992) araştırma evrenindeki bireylerinin sayısının bir milyon ve üzeri olması durumunda 0.95 güvenilirlikle 384 örneklem büyüklüğünün yeterli olacağı görüşü dikkate alınmış ve 406 kişiye anket uygulanmıştır. Buna karşın 16 anket eksik ve yanlış doldurulduğundan dolayı analizlere dahil edilmemiş; araştırma 390 kişiyle gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Demografik Bulgular

Tablo 1’de katılımcıların demografik özelliklerine yönelik bulgular bulunmaktadır. Buna göre katılımcıların çoğunluğunun; erkeklerden oluştuğu, orta yaş düzeyinde ve ön lisans mezunlarından olduğu, Safranbolu’da ikamet sürelerinin çoğunlukla 10 yıl fazla olduğu ve yaklaşık %33’ünün turizmden gelir sağladığı tespit edilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	n	%
Kadın	177	45,4
Erkek	213	54,6
Toplam	390	100,0
Yaş		
18-30 yaş	96	24,6
31-45 yaş	151	38,7
46-60 yaş	142	36,7
Toplam	390	100,0
Eğitim		
İlköğretim	39	10,0
Lise	118	30,3
Ön lisans	130	33,3
Lisans	103	24,4
Toplam	390	100,0
İkamet Süresi		
0-3 yıl	37	9,5
4-6 yıl	82	21,0
7-10 yıl	107	27,4
10 yıldan fazla	164	42,1
Toplam	390	100,0
Turizmde Gelir Sağlama		
Evet	129	33,1
Hayır	261	66,9
Toplam	390	100,0

Yerel Halkın Sürdürülebilir Turizm Gelişimine Yönelik Açıklayıcı Faktör Analizi

Sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik ölçeğin boyutsal yapılarını ortaya koymak, geçerlilik ve güvenilirliklerini belirlemek amacıyla açıklayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Öncelikle ölçeğe güvenilirlik analizi yapılmış ve içsel tutarlılık (cronbach alpha) kat sayısının “,882” olduğu tespit edilmiştir. Nunnally ve Bernstein’a (1994) göre, bu değer, ölçeğin güvenilir ve geçerli kabul edilebilmesi için gerekli olan 0,70’in üzerindedir. Araştırma kapsamında Temel Bileşenler Analizi ve Varimax rotasyon tekniği kullanılarak açıklayıcı faktör analizleri uygulanmıştır. Barlett Küresellik testinin anlamlı olması ve Kaiser-Meyer-Olkin değerinin 0,902 olması örneklem büyüklüğünün faktör analizi için yeterli olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2010).

Kaiser normalleştirilmesine göre, özdeğeri 1’den büyük olan faktörler dikkate alınarak yapılan faktör analizinde, sürdürülebilir turizm gelişimine ilişkin ölçekte beş ifade faktör yükünün %40’dan düşük çıktığı için, iki ifade ise binişik olduğu için analizden çıkarılmış ve ölçeğin altı boyuttan oluştuğu tespit edilmiştir. Araştırmanın varyans yüzdesi toplamı 64,14 olarak çıkmıştır. Bu oran %50’den yüksek olduğu için analiz geçerli görünmektedir (Scherer vd., 1988).

Tablo 2’de yer alan bilgiler incelendiğinde, birinci faktör (8 madde) sosyal maliyet, ikinci faktör (8 madde) çevresel sürdürülebilirlik, üçüncü faktör (7 madde) ekonomik fayda, dördüncü faktör (6 madde) sürdürülebilir planlama, beşinci faktör (4 madde) yerel halka yönelik fayda ve altıncı

faktör (3 madde) ziyaretçi memnuniyeti olarak isimlendirilmiştir. Bu faktörlerin her birinin içsel tutarlık kat sayılarının ,799 ile ,920 arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Sürdürülebilir Turizm Gelişimine Yönelik Açıklayıcı Faktör Analizi Tablosu

Sürdürülebilir Turizm Gelişimine Yönelik İfadeler	Faktör Yükleri	Varyans %	G. Analizi
Sosyal Maliyet			
Toplum içindeyken turistlerin davranışları nedeniyle yaşam kalitem kötüleşmektedir.	,881	14,45	,920
Turizmden dolayı, halkın yaşadığı çevrenin gittikçe kötüleştiğine inanıyorum.	,855		
Turizmden dolayı yaşam kalitem kötüleşmektedir.	,835		
Turist davranışlarından dolayı toplum içindeyken çoğu kez sinirleniyorum.	,829		
Turistler, halkın eğlence-dinlence alanlarını aşırı kullanmaktadır.	,790		
Turizm, Safranbolu'da gereğinden hızlı büyümektedir.	,746		
Turistlere yönelik hizmet veren yerel işletmelerde rahat olamıyorum.	,741		
Turizm gelişiminden dolayı Safranbolu'daki nüfus özellikle yaz aylarında aşırı kalabalıklaşmaktadır.	,675		
Çevresel Sürdürülebilirlik			
Doğal çeşitliliğin (bitki ve hayvan çeşitliliği) değerini bilmeli ve korumalıyız.	,758	12,61	,875
Turizm gelişimi, çevresel koruma çabalarını güçlendirmelidir.	,739		
Doğru bir turizm gelişimi, doğal yaşam alanlarını (hayvanlar, bitki örtüsü) her zaman korumalıdır.	,727		
Turizm gelişimi, turizmden kazanç sağlayan her kesimin çevreyle ilgili duyarlılığını pozitif anlamda artırmalıdır.	,722		
Yaşadığımız çevreyi şimdi ve gelecekte korumalıyız.	,708		
Turizm, doğal ve kültürel çevreye uyum sağlayarak gelişmelidir.	,670		
Turizm, yaşadığımız çevreyi korumalıdır.	,654		
Turizm, çevreyi gelecek nesiller için geliştirmelidir.	,561		
Ekonomik Fayda			
Turizmin yerel ekonomimiz için iyi olduğunu düşünüyorum.	,839	12,40	,888
Turizm, yerel ekonomimizi çeşitlendirmektedir.	,828		
Turizm, yörede üretilen ürünler için (bal, badem, zeytinyağı, sebze meyve vs.) yeni pazarlar (müşteriler) yaratmaktadır.	,752		
Turizm, yerel yönetimize önemli oranda vergi ve diğer gelirler sağlamaktadır.	,721		
Turizmin bize güçlü bir ekonomik katkı sağladığını düşünüyorum.	,713		

Turizm, yerel ekonomimiz kapsamındaki diğer sektörlerle (tarım, inşaat) fayda sağlamaktadır.	,679		
Bize, yeni gelir kaynakları sunduğu için turizme sempati duyuyorum.	,624		
Sürdürülebilir Planlama			
Turizm sektörü, gelecek içinde planlar yapılmalıdır.	,804	11,35	,898
Turizmle ilgili planlar yapılırken anlık düşünmemeliyiz.	,792		
Başarılı bir turizm yönetiminin, gelişmiş planlama stratejileri gerektirdiğine inanıyorum.	,741		
Turizm gelişimiyle ilgili planlama yapılırken uzun dönemli bir bakış açısına sahip olmalıyız.	,730		
Turizm gelişimiyle ilgili planlar sürekli yapılmalıdır.	,689		
Turizm gelişiminin, çok iyi koordine edilmiş planlara ihtiyacı vardır.	,612		
Yerel Halka Yönelik Fayda			
Turizmden elde edilen faydadan adil bir pay almamız gerekmektedir.	,801	7,76	,799
Turizm işletmelerinde istihdam edilen çalışanların en az yarısı yerel halktan oluşmalıdır.	,726		
Turizm sektörü, bizim gelişimimizle ilgili faaliyetlere maddi olarak katkıda bulunmalıdır.	,724		
Turizm işletmeleri, mal ve hizmet üretiminde kullandıkları malzemelerin en az yarısını yöreden karşılamalıdır.	,627		
Ziyaretçi Memnuniyeti			
Ziyaretçiler açısından bizim ilgi çekiciliğimiz, Safranbolu'nun ekolojik görsel çekiciliğinin temel unsurlarındandır.	,752	5,56	,860
Turizm işletmelerinin ziyaretçi memnuniyetini takip etmesi ve gözlemlemesi gerekmektedir.	,723		
Turizm sektörü, Safranbolu'daki ziyaretçilere kaliteli turizm deneyimleri yaşatmalıdır.	,615		
Güvenilirlik Analizi: 0,882; Çıkarım Yöntemi: Temel Bileşenler Analizi; Döndürme Yöntemi: Kaiser Normalleştirilmesi ile Varimax, İterasyon Sayısı: 6, Varyans toplamı: 64,14; KMO Uygunluk Ölçütü: 0,902; Barlett Küresellik Testi x2: 8821,615 p: 0,000			

Tablo 3: Sürdürülebilir Turizm Gelişimine Yönelik Boyutların Ortalamaları

Boyutlar	Ortalama	S. Sapma
Çevresel Sürdürülebilirlik	4,44	,49513
Sürdürülebilir Planlama	4,27	,61028
Ziyaretçi Memnuniyeti	4,20	,66930
Ekonomik Fayda	4,13	,59319
Yerel Halka Yönelik Fayda	4,03	,60343
Sosyal Maliyet	2,96	,90849

Tablo 3'te yerel halkın sürdürülebilir turizm gelişimine ilişkin tutumlarının ortalamaları yer almaktadır. En yüksek ortalamaya ait boyutun "çevresel sürdürülebilirlik" (4,44) olduğu, bunu sırasıyla "sürdürülebilir planlama" (4,27) ve "ziyaretçi memnuniyeti" (4,20) boyutlarının izlediği görülmektedir. Yerel halkın en düşük tutuma sahip boyutun "sosyal maliyet" (2,96) olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, Safranbolu yerel halkının sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik boyutlar üzerinde oldukça olumlu bir tutuma sahip olduğu, turizmin ortaya çıkarabildiği sosyal maliyet unsuruna ise katılmadığı değerlendirilmektedir. Bununla birlikte Safranbolu'da sürdürülebilir turizm gelişimi için, çevresel sürdürülebilirlik ve buna ilişkin planlamanın yapılması, ilçeye gelen turistlerin memnuniyetlerinin sağlanması ve turizmin ekonomik faydasının artırılması, yerel halkça oldukça önemli görülmektedir.

Yerel Halkın Turizmden Gelir Sağlama Durumuna Göre Sürdürülebilir Turizm Gelişimine Yönelik Tutumları

Yerel halkın turizmden gelir sağlama durumlarına göre sürdürülebilir turizm gelişimini oluşturan boyutlara yönelik tutumlarının farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Bu kapsamda öncelikle verilerin normal dağılıp dağılmadığı, çarpıklık ve basıklık değerleri ile kontrol edilmiş ve çarpıklık ve basıklık değerleri -1,5 ile +1,5 arasında olduğundan dolayı (Tabachnick ve Fidell, 2013), normal dağıldığı kabul edilmiştir. Bu kapsamda, bağımsız örneklem t testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4. Yerel Halkın Turizmden Gelir Sağlama Durumuna Göre Sürdürülebilir Turizm Gelişimine Yönelik Tutumları Arasındaki t Testi Tablosu

Faktörler	Turizmden Gelir Sağlama Durumu	Ortalama	t	P
Sosyal Maliyet	Evet	2,55	6,368	,000
	Hayır	3,14		
Çevresel Sürdürülebilirlik	Evet	4,50	1,676	,095
	Hayır	4,41		
Ekonomik Fayda	Evet	4,22	2,181	,030
	Hayır	4,08		
Sürdürülebilir Planlama	Evet	4,35	1,727	,085
	Hayır	4,23		
Yerel Halka Yönelik Fayda	Evet	4,15	2,920	,004
	Hayır	3,97		
Ziyaretçi Memnuniyeti	Evet	4,36	3,234	,001
	Hayır	4,13		

Tablo 4'te yerel halkın turizmden gelir sağlama durumlarına göre sürdürülebilir turizm gelişimini etkileyen tutumlarını farklı değerlendirme durumlarına yönelik bağımsız örneklem t testi tablosu görülmektedir. Tabloya göre sürdürülebilir turizm gelişimi boyutlarından; sosyal maliyet, ekonomik fayda, yerel halka yönelik fayda ve ziyaretçi memnuniyet boyutlarının turizmden gelir sağlama durumlarına göre farklı değerlendirildikleri belirlenmiştir. Ortalamalara bakıldığında, turizmden gelir sağlayanların söz konusu sürdürülebilir turizm gelişim boyutlarını yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir. Buna göre,

turizmden gelir sağlayan yerel halkın Safranbolu’da sosyal maliyetin oluşmadığı, ekonomik fayda, yerel halka yönelik fayda ve ziyaretçi memnuniyetlerini daha fazla önemsedikleri değerlendirilmektedir. Bu durumda “**H₁**: Yerel halkın turizmden gelir sağlama durumuna göre Sürdürülebilir Turizm Gelişimine yönelik tutumları farklılık göstermektedir” kabul edilmektedir.

Sürdürülebilir Turizm Gelişimine Yönelik Boyutlar Arasındaki İlişki

Sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik her bir boyutun birbirileri ile olan ilişkilerini tespit etmek üzere pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırmalarda değişkenler arasında ilişkinin belirlenmesinde genellikle, $n > 100$ ve $r > 0.70$ ise, değişkenler arasında “güçlü ilişki” bulunduğu kabul edilmektedir. Eğer $r = 0.40$ ile 0.70 arasında ise, “orta derecede”, $r = 0.20$ ve 0.40 arası ise “zayıf bir ilişki” olduğu kabul edilir (Sökmen, 2000).

Tablo 3: Sürdürülebilir Turizm Gelişimine Yönelik Boyutlar Arasındaki Korelasyon Analizi

Faktörler	SM	YHF	EF	ÇS	SP
Sosyal Maliyet	1				
Yerel Halka Yönelik Fayda	-,191**	1			
Ekonomik Fayda	-,223**	,418**	1		
Çevresel Sürdürülebilirlik	-,210**	,344**	,361**	1	
Sürdürülebilir Planlama	-,307**	,492**	,476**	,476**	1
Ziyaretçi Memnuniyeti	-,285**	,481**	,426*	,466**	,570**

*** $p < 0.01$ ”

Tablo 3’e göre tüm değişkenlerin birbirleriyle ilişkili olduğu görülmekle birlikte, hipotezlere yönelik değişkenlere bakıldığında, sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik boyutlardan biri olan yerel halka yönelik fayda boyutunun; sosyal maliyet ($r = -,191$) ile zayıf derecede negatif, çevresel sürdürülebilirlik ile ($r = ,344$) zayıf derecede pozitif, ekonomik fayda ($r = ,418$), sürdürülebilir planlama ($r = ,492$) ve ziyaretçi memnuniyeti ($r = ,481$) boyutlarıyla orta derecede pozitif ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Yerel halka yönelik fayda boyutu ile en fazla pozitif ilişkili olan boyutun sürdürülebilir planlama olduğu görülmektedir. Bunun dışında diğer hipoteze yönelik bulgulara bakıldığında, sosyal maliyet boyutunun; yerel halka yönelik fayda ($r = -,191$), ekonomik fayda ($r = -,223$), çevresel sürdürülebilirlik ($r = -,210$), sürdürülebilir planlama ($r = -,307$) ve ziyaretçi memnuniyeti ($r = -,285$) boyutlarıyla zayıf derecede negatif ilişkili olduğu belirlenmiştir. Sosyal maliyet ile en fazla negatif ilişkili olan boyutun sürdürülebilir planlama olduğu görülmektedir. Tüm bu sonuçlara bağlı olarak, sürdürülebilir turizmde önemli bir unsur olan yerel halka yönelik fayda boyutunda yapılan olumlu faaliyetler, sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik diğer boyutlar üzerinde olumlu değişimler oluşturacaktır. Bununla birlikte sürdürülebilir turizmin çevresel sürdürülebilirlik, sürdürülebilir planlama, yerel halka yönelik fayda, ekonomik fayda ve ziyaretçi memnuniyeti boyutlarında ortaya çıkan olumlu bir durumun, sosyal maliyet boyutunda bir iyileşme sağlayacağı düşünülmektedir. Bu sonuçlara göre **H₂**: Yerel halka yönelik fayda sürdürülebilir turizm gelişimini oluşturan diğer tüm boyutlarla pozitif, sosyal maliyet boyutu ile

negatif ilişkilidir. **H₃**: Sosyal maliyet boyutu, Sürdürülebilir turizm gelişimini oluşturan diğer tüm boyutlarla negatif ilişkilidir.

Literatür de belirtildiği gibi, turizmden gelir sağlayan yerel halkın sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu ifade edilmektedir. Yerel halkın geçim kaynağının turizm olduğu bölgelerde, turizmin önemi daha da artmış ve elde edilen gelirden olmamak için sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik faaliyetler desteklenmiştir. Benzer olarak yerel halka yönelik faydanın turizm sayesinde artması ile birlikte sosyal maliyet haricindeki diğer sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik boyutlar ile pozitif ilişkili olduğu bu çalışmanın sonuçları ile de desteklenmektedir. Sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik olumsuz bir durumu ifade eden sosyal maliyet boyutu ise, bu çalışmada nispeten düşük çıkmıştır. Bununla birlikte sosyal maliyet boyutunun diğer sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik boyutlarla negatif ilişkisi de, sosyal maliyet boyutunun düşük çıkmasının önemini göstermektedir. Bunun nedeni olarak Safranbolu'nun UNESCO miras listesinde bulunması ve en korunan destinasyonlardan birisi olmasıyla ifade edilmektedir.

SONUÇ

Turizm faaliyetlerinin devam etmesini sağlamak için sürdürülebilirlik çalışmaları büyük bir öneme sahiptir. Bu çalışmaların etkin ve verimli bir şekilde yapılabilmesinde ise yerel halkın tutumları hayati bir rol üstlenmektedir. Çünkü yerel halkın öz değerlerine karşı bir gelişimin sürdürülebilirliği mümkün olmamaktadır. Özellikle özel teşebbüslerin daha fazla ekonomik kazanç etme arzusu içerisinde olmaları, daha fazla ziyaretçiyi ağırlama girişiminde bulunmalarıyla sonuçlanmaktadır. Bu durum ise o bölgenin taşıma kapasitesini aşmasına neden olmakta, o bölgede çevresel sürdürülebilirlik zarar görmekte ve sosyo-kültürel bozulmalar oluşmaktadır.

Bölgeyi bir kazanç alanı değil de yaşam alanı olarak gören ve benimseyen yerel halk ise turizm faaliyetlerinin bu ölçüde gerçekleşmesine müsaade etmemektedir. Buna karşın sürdürülebilir bir planlama ile çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması, ekonomik faydanın olması ve sosyal maliyetin asgari düzeyde tutulmaya çalışılması yerel halka fayda sağlamaktadır. Bunun bir sonucu olarak yerel halk turizm faaliyetlerine katılım göstermekte ve ziyaretçi memnuniyeti sağlanarak sürdürülebilir bir turizm gelişimi gerçekleştirilebilmektedir.

Bu araştırmada Safranbolu yerel halkının sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik tutumlarının ortaya koyulması amaçlanmıştır. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış, veriler anket tekniği ile toplanmıştır. Veriler yüzde ve frekans analizi, faktör analizi, karşılatırmalı analizler, korelasyon ve tanımlayıcı istatistik tekniklerden yararlanılarak analiz edilmiştir.

Faktör analizi sonucunda yerel halkın sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik tutumları altı boyut olarak ortaya çıkmıştır. Bu boyutlar önem sırasına göre; çevresel sürdürülebilirlik, sürdürülebilir planlama, ziyaretçi memnuniyeti, ekonomik fayda, yerel halka fayda ve sosyal maliyetlerden oluşmaktadır.

Biçici (2003), Alagöz vd. (2015), ve Dağlı 'nın (2018), sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik yerel halkın ve diğer turizm paydaşlarının tutumlarının ölçüldüğü çalışmalarında da benzer bir şekilde altı farklı boyut oluşmuştur. Buna karşın Biçici'nin (2003), çalışması faktörlerin önem sırası itibarıyla (tüm faktörlerin ortalmalarının yüksek, sosyal maliyet algısının nispeten düşük) bu araştırmaya en fazla benzerlik gösteren çalışmadır.

Faktör analizi sonucunda Assante vd. (2012), çalışmalarında ekonomik fayda boyutunun yüksek bir ortalamaya sahip olması bu araştırmaya benzerlik gösterirken çevresel sürdürülebilirlik

algısının düşük çıkması bu araştırmayla farklılaşmaktadır. Avcıkurt ve GÜDÜ Demirbulat 'ın (2016), çalışmalarında ise yedi faktör ortaya çıkmıştır. Bu çalışma yedi faktörden oluşması ve "toplum merkezli ekonomi" adlı yeni bir boyutun ortaya çıkması ile farklılık göstermektedir.

Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, Safranbolu'da sürdürülebilir turizm gelişiminde yerel halk, öncelikle çevresel konulara dikkat edilmesi gerektiğinin farkındadır. Ayrıca en yüksek 2. ortalamanın da sürdürülebilir planlama boyutunda gerçekleştiği göz önüne alındığında, yerel halk, Safranbolu'da kısa vadeli planlarla sürdürülebilir turizmde gelişimin sağlanamayacağına bilincinde olduğu değerlendirilmektedir. Yerel halk Safranbolu'da sürdürülebilir turizm gelişiminde, bölgeye gelen turistlerin memnuniyetinin sağlanması hem turizm endüstrisinde hem de diğer sektörlerde çalışan bölge yerel halkına da fayda sağlama gerektiğini düşünmektedir. Öte yandan sürdürülebilir turizm gelişiminde ister istemez ortaya çıkan sosyal maliyet konusunda da yerel halkın tutumlarının orta seviyeye yakın gerçekleştiği de göz ardı edilmemelidir.

Turizmden gelir elde eden ve etmeyen yerel halkın sürdürülebilir turizm gelişimi boyutlarına ilişkin tutumlarını ortaya koymak üzere yapılan karşılaştırmalı analizler sonucunda; sosyal maliyet, ekonomik fayda, yerel halka yönelik fayda ve ziyaretçi memnuniyet boyutlarının turizmden gelir sağlama durumlarına göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ortalamaya göre, turizmden gelir sağlayan yerel halk, Safranbolu'da sosyal maliyetin oluşmadığını düşünmekte, ekonomik fayda, yerel halka yönelik fayda ve ziyaretçi memnuniyetlerini ise daha fazla önemsemektedir. Biçici'nin (2003), yapmış olduğu araştırmada ise sadece sosyal maliyet boyutunun turizmden gelir sağlama durumuna göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma bu yönüyle farklılık göstermektedir.

Araştırmaya göre; sürdürülebilir turizm gelişiminde yerel halkın ekonomik gelir elde etmesinin çok büyük bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Araştırmada katılımcıların %33,1'i turizmden gelir elde etmektedir. Bu oranın artış göstermesi durumunda sürdürülebilir turizm gelişim algısının da artacağı düşünülmektedir.

Boyutlar arasındaki pozitif ve negatif ilişkinin tespit edilmeye çalışıldığı regresyon analizine göre; sosyal maliyet dışındaki tüm diğer boyutlarda ortaya çıkan bir olumlu tutum, diğer boyutları da olumlu olarak artıracaktır. Dağlı'nın (2018), çalışmasında ise tüm boyutların birbiri ile pozitif ve anlamlı yönde bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu araştırma bu yönüyle farklılık göstermektedir. Araştırmaya göre; sürdürülebilir turizmin çevresel, planlama ve ziyaretçi memnuniyeti boyutlarında ortaya çıkan olumlu bir durumun, sosyal maliyet unsurunda bir iyileşme sağlayacağı görülmektedir.

Bundan sonra yapılacak çalışmalarda araştırmacılara; farklı turizm destinasyonlarında yerel halkın tutumlarının araştırılması önerilebilir. Elde edilen sonuçlarla farklı destinasyonların sürdürülebilir turizm gelişimleri benzerlik ve farklılıkları karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

Abdollahzadeh, G. and Sharifzadeh, A. (2014). Rural residents' perceptions toward tourism development: A study from Iran, *International Journal of Tourism Research*, 16 (2), 126-136.

Akova, O. (2006). Yerel halkın turizmin etkilerini algılamalarına ve tutumlarına yönelik bir araştırma, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 2 (1), 1-34.

Alaeddinoğlu, F. (2008). Sivas kentinde halkın turiste ve turizme bakışı, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5 (2), 1-24.

- Alagöz, G., Güneş, E. ve Uslu, A. (2015). Otel işletmeleri ve seyahat acentaları yöneticilerinin sürdürülebilir turizme bakış açısı: Bir alan araştırması, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 6 (14), 83-98.
- Arslan Ayazlar, R. (2016). Sürdürülebilir turizm tutum (SUS-TAS) ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması: Didim yerel halk örneği, *II. Ulusal Sürdürülebilir Turizm Kongresi*, 28-30 Nisan 2016, Adrasan, Antalya, 242-256.
- Assante, L. M., Wen, H. I. and Lottig, K. J. (2012). Conceptualization of modeling resident attitudes on the environmental impacts of tourism: A case study of Oahu, Hawaii, *Tourism Planning & Development*, 9 (2), 101-118.
- Avcıkurt, C. (2003). *Turizm Sosyolojisi; Turist-Yerel Halk Etkileşimi*, Ankara, Detay Yayınları.
- Avcıkurt, C. ve GÜDÜ Demirbulat, Ö. (2016). Turist rehberlerinin sürdürülebilir turizme bakış açısı, *Journal of Tourism Theory and Research*, 2 (2), 173-191.
- Ayaz, N, Artuğer, S. ve Türkmen, F. (2009). Tarihi Zela (Zile) ilçesindeki yerel halkın turizme bakış açılarını belirlemeye yönelik bir alan araştırması, *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 103-124.
- Biçici, F. (2013). Datça yerel halkının sürdürülebilir turizm gelişimine ve turizm işletmelerine yönelik tutumları, *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 10 (1).
- Bilim, Y., ve Özer, Ö. (2013). Yerel halk gözüyle Konya'da turizmin önemi ve ekonomik, sosyal, çevresel etkileri, *Ulusal KOP Bölgesel Kalkınma Sempozyumu*, 14-16.
- Boğan, E., ve Sarıışık, M. (2016). Yerel halkın turizm faaliyetine yönelik görüş ve algılamalarının belirlenmesi üzerine alanya'da bir araştırma, *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 325-342.
- Büyükoztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Brunt, P. and Courtney, P. (1999). Host perceptions of sociocultural impacts, *Annals of Tourism Research*, 16 (3), 493-515.
- Carmichael, A. B. (2000). A matrix model for resident attitudes and behaviours in a rapidly changing tourism area, *Tourism Management*, 21 (6), 601-611.
- Cengiz, E. ve Kırkbir, F. (2007). Yerel halk tarafından algılanan toplam turizm etkisi ile turizm desteği arasındaki ilişkiye yönelik yapısal bir model önerisi, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 19-37.
- Choi, S. H. (2013). The impacts of tourism and local residents' support on tourism development: A case study of the rural community of Jeongseon, Gangwon Province, South Korea, *AU-GSB e-journal*, 6 (1).
- Choi, H.C. and Sırakaya, E. (2005). Measurement resident's attitude toward sustainable tourism: Development of sustainable tourism attitude scale, *Journal of Travel Research*, 43 (4), 380-394.
- Chuang, S.T. (2013). Residents' attitudes toward rural tourism in Taiwan, a comparative viewpoint, *International Journal of Tourism Research*, (15), 152-170.
- Chun Chu, L. (2005). Residents' attitudes to rural tourism development in South Taiwan, *Journal of Applied Sciences*, 5 (8), 1361-1368.
- Çakılcıoğlu, M. (2013). Turizm Odaklı Sürdürülebilir Kalkınma İçin Bir Yöntem Önerisi, *Tasarım+Kuram Dergisi*, 9 (16), 27-42.

- Dağlı, Z. (2018). Sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik yerel halkın tutumlarını incelemeye ilişkin bir araştırma: Akçakoca destinasyonu, *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 15 (3), 603-619.
- Dal, N. ve Baysan, S. (2007). Kuşadası'nda kıyı kullanımı ve turizmin mekânsal etkileri konusunda yerel halkın tutumları, *Ege Coğrafya Dergisi*, 16 (1-2), 69-85.
- Diedric, A. and Garcia-Buades, E. (2009). Local perceptions of tourism as indicators of destination decline, *Tourism Management*, 30 (4), 512-521.
- Duran, E. (2013). Yerel halkın sürdürülebilir turizm gelişimlerine yönelik tutumları: Bozcaada örneği, *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 2 (3), 76-94
- Duran, E. ve Özkul, E. (2012). Yerel halkın turizm gelişimine yönelik tutumları: Akçakoca örneği üzerinden yapısal bir model, *International Journal of Human Sciences*, 9 (2), 500-520.
- Eren, R. ve Aypek, N. (2012). Kırsal turizm bölgesinde yerel halkın turizmin gelişimine karşı tutumları: Cumalıkızık köyü örneği, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2 (2), 43-47.
- Kara, G. (2017). Kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasında turist taleplerinin belirlenmesi: Safranbolu örneği, *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (2), 40-50.
- Kurnaz, A. ve Arman, A. (2018). Sürdürülebilir Gastronomi, Akbaba, A. ve Çetinkaya, N. (Ed.), *Gastronomi ve Yiyecek Tarihi*, Ankara, Detay Yayıncılık, 1-588.
- Garcia, F. A., Vazquez, A. B. and Macias, R. C. (2015). Residents' attitudes towards the impacts of tourism, *Tourism Management Perspective*, (13), 33-40.
- Günay, Z. (2010). Neoliberal kentleşme dinamikleri çerçevesinde tarihi çevrenin sürdürülebilirliği: Sürdürülebilir kentsel koruma modeli, Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Gündüz, S. (2018). Yerel halkın turizm algısını belirlemeye yönelik alternatif bir ölçek geliştirme: karataş destinasyonu örneği. *Journal of Yaşar University*, 13(52), 343-357.
- Gürbüz, A. (2002). Yerel kalkınma stratejisi içinde turizm ve Safranbolu, *Bilgi-Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (24), 29-48.
- Gursoy, D., Jurowski, C. and Uysal, M. (2002). Resident attitudes: A structural modeling approach. *Annals of Tourism Research*, 29 (1), 79-105
- Gursoy, D. and Rutherford, G. D. (2004). Host attitudes toward tourism an improved structural model, *Annals of Tourism Research*, 31 (3), 495-516.
- Gursoy, D., Chi, G. C. and Dyer, P. (2010). Locals' attitudes toward mass and alternative tourism: The case of sunshine coast, Australia, *Journal of Travel Research*, 49 (3), 381-394.
- Jurowski, C. and Gursoy, D. (2004). Distance effects on residents' attitudes toward tourism, *Annals of Tourism Research*, 31 (2), 296-312.
- Jurowski, C., Uysal, M. and Williams, D.R. (1997). A theoretical analysis of host community resident reactions to tourism, *Journal of Travel Research*, 36 (2), 3-11.
- Kahraman, N. ve Türkay, O. (2014). *Turizm ve Çevre*, Ankara, Detay Yayıncılık.
- Karakaş, A. ve Şengün, H. İ. (2017). Yerel halkın turizm faaliyetlerine yönelik tutumları. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(15), 183-202.
- Keskin, E. ve Çontu, M. (2011). Mustafapaşa (Sinassos) kasabasında yaşayan halkın turizme bakış açısını belirlemeye yönelik bir alan araştırması, *Aksaray Üniversitesi İİBF Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 37-55.

- Kim, K., Uysal, M. and Sirgy M. J. (2013). How does tourism in a community impact the quality of life of community residents?, *Tourism Management*, (36), 527-540.
- Koçoğlu, C. M. ve Acar, A. (2017). Turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin sürdürülebilir turizme bakış açıları, *1. Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Kongresi*, Kastamonu.
- Kuvan, Y. ve Akan, P. (2005). Residents' attitudes toward general and forest-related impacts of tourism: The case of Belek, Antalya. *Tourism Management*, (26), 691-706.
- Lin, H. W. and Lu, H. F. (2015). Valuing residents' perceptions of sport tourism development in Taiwan's north coast and guanyishan national scenic area, *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 21 (4), 398-424.
- Lindberg, K. and Johnson, L. R. (1997). Modeling resident attitudes toward tourism, *Annals of Tourism Research*, 24 (2), 402-424.
- Mansuroğlu, S. (2006). Turizm gelişmelerinde yerel halkın yaklaşımlarının belirlenmesi: Akseki/Antalya Örneği, *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 19 (1), 35-46.
- Nunnally, J. C. and Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric Theory* (3rd ed.), New York, McGraw-Hill.
- Nunkoo, R., and So, K. K. F. (2016). Residents' support for tourism: Testing alternative structural models. *Journal of Travel Research*, 55 (7), 847-861.
- Palmer, A., Koning-Lewis, N. and Jones, E.M. L. (2013). The effects of residents' social identity and involvement on their advocacy of incoming tourism, *Tourism Management*, (38), 142-151.
- Sarac, O., Batman, O. and Kiper, V. O. (2019). Comparing hedonism with responsible tourism diversities. *Journal of Tourismology*, Advance online publication. <https://doi.org/10.26650/jot.2019.5.2.0018>
- Saraç, Ö. ve Tanrıseven, C. (2018). Kastamonu'da Yeniden İşlevlendirilen Tarihi Yapıların Sürdürülebilirliğe Etki Eden Çekicilik Faktörleri. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 29 (2), 151-163.
- Scherer, R. Wiebe, F. A., Luther, D. C. and Adams, J. S. (1988). Dimensionality of coping: Factor stability using the ways of coping questionnaire, *Psychological Report*, (62), 763-770.
- Sekaran, U. (1992). *Research Methods for Business, A Skill Building Approach*, USA, John Wiley & Sons Inc.
- Sheldon, P. and Abenoja, Y. (2001). Resident attitudes in a mature destination: The case of Waikiki, *Tourism Management*, (22), 435-443.
- Sırakaya, E., Teye, V. and Sönmez, S. (2012). Understanding residents' support for tourism development in the central region of Ghana, *Journal of Travel Research*, 41 (1), 57-67.
- Sökmen, A. (2000). Ankara'da beş yıldızlı konaklama işletmelerinde örgütsel bağlılık ile işgören performansı arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik ampirik bir araştırma, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Stylidis, D. (2015). The role of place image dimensions in residents' support for tourism development, *International Journal of Tourism Research*, 18 (2), 129-139.
- Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable Tourism Management* (2nd Edition). London, CABI Publishing.
- Şen, S. D. (2010). Turizmin çevresel etkileri ve bir çözüm olarak ekoturizm, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tabachnick, B. G. and Fidell, L. S., (2013). *Using Multivariate Statistics* (sixth ed.), Boston, Pearson.

- Tanrısever, C., Saraç, Ö. ve Aydoğdu, A. (2016). Yeniden işlevlendirilen tarihi yapıların sürdürülebilirliği, *İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – Kırgızistan, Akademik Bakış Dergisi*, (54), 1068-1082.
- Tayfun, A. ve Kılıçlar, A. (2004). Turizmin Sosyal Etkileri ve Yerli Halkın Turiste Bakışı. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 1-17.
- Toprak, L. (2015). Mardin’de halkın turizm algısı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (54), 201-218.
- Tosun, C. (2002). Host perceptions of impacts: a comparative tourism study, *Annals of Tourism Research*, 29(1), 231-253
- Türkay, O. ve Saraç, Ö. (2018). Turist görüşleri kapsamında altyapı, üstyapı ve çevre sorunları ve yerel yönetimlerin çözüm potansiyeli: Antalya örneği, 2. *Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Kongresi, 20-22 Eylül 2018, Gümüşhane*, 209-218.
- Türker, G. Ö. ve Türker, A. (2014). Yerel halkın turizm etkilerini algılama düzeyi turizm desteğini nasıl etkiler: Dalyan destinasyonu örneği. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 4 (1), 81-98.
- UNESCO WHC. (1995). World Heritage Committee 18th Session Report, WHC94/CONF.003/16.
- Varnacı Uzun, F. ve Somuncu, M. (2011). Kültürel peyzajın korunması ve turizm ilişkisi bağlamında yerel halkın görüşleri: Ihlara Vadisi örneği, *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*. 3 (2), 21-36.
- Wang, Y. and Pfister, E. R. (2008). Residents’ attitudes toward tourism and perceived personal bevefits in a rural community, *Journal of Travel Research*, 47 (1), 84-93.
- Williams, J. and Lawson, R. (2001). Community issues and resident opinions of tourism, *Annals of Tourism Research*, 28 (2), 269-290.